

مشکلات و مسائل

اولین سال انقلاب

از زبان مهندس بازرگان

بسم الله الرحمن الرحيم

ومن تأول الحكمة عرف العبرة
ومن عرف العبرة عرف السنة
ومن عرف السنة فكأنما عاش
في الأولين (۱)

مقدمه

کتابی که در اختیار خوانندگان قرار دارد مجموعه گردآوری شده‌ای است از: احکام، اسناد، پیام‌ها، سخنرانیهای عمومی و گزارش‌های منظم تلویزیونی اولین نخست‌وزیر جمهوری اسلامی ایران در دوران ۹ ماهه دولت موقت انقلاب، یعنی اولین تجربه آزادی و استقلال پس از دو هزار و پانصد سال بردگی و اسارت تحت سلطه رژیم‌های استبدادی شاهنشاهی. این گزارش تاریخی زنده‌ای است از وقایع، جریانها و مسائل انقلاب در آن دوران و راه‌حل‌های ارائه شده توسط رئیس دولت موقت.

این مجموعه گرچه ممکن است در وهله نخست نظریات شخصی یکی از بنیانگذاران و مسئولین سابق این جمهوری تلقی گردد و احیاناً برخی مطالب آن بمذاق کسانی سازگار نباشد، اما مسائل و موضوعات گذشته که جنبه تاریخی پیدا میکنند ضروری است برای تجزیه و تحلیل و عبرت آیندگان امت بدون کم و کاست و صادقانه گزارش گردد تا از دستبرد حب و بغض‌ها و موضعگیری‌های سیاسی زمانه مصون و محفوظ ماند. از این نظر گردآوری کنندگان این اثر

(۱) - از حکمت‌های مولای متقیان علی (ع) در نهج البلاغه (حکمت ۳۰) و تحف العقول ص ۱۶۰ - هرکس به واقعیت حکمت برسد عبرت را شناخته است و هرکس عبرت را شناخت سنت (قوانین حاکم بر جامعه) را شناخته است و هرکس سنت را شناخت انگار با نسلهای گذشته زندگی کرده است (تجربیات نیک و بد آنها را آزموده است).

کوشیده‌اند متن بیانات و سخنرانیها عیناً منتقل گردد^۱ (گرچه امکان سوءاستفاده کسانیکه قضاوت روی مسائل هر دوره‌ای را در دوره و شرایط و امکانات دیگر مجاز می‌دانند وجود داشته باشد) تا قضاوت کنندگان موافق یا مخالف درآینده راه خطا نروند.

علاوه برآن نکته مهمی که در جمع‌آوری این مجموعه مورد نظر بوده، اینک متأسفانه بعد از استعفای دولت موقت، و هرچه زمان میگذشت بنحو شدیدتر، تحریف و تهمت‌های زیاد از ناحیه مخالفین و مغرضین در باره اعمال و افکار مسئولین آن دوران انجام میگرفت، بنابراین لازم بود تمامی گفته‌ها، خواسته‌ها و کرده‌های رئیس دولت موقت بعنوان آئینه تمام‌نمای آن عملکرد و مدرک زنده‌ای در دفاع از حقیقت یکجا جمع‌آوری گردد، امید آنکه اهل انصاف و تقوی به واقعیت امر پی ببرند.

عمده‌ترین قسمت این مجموعه پیامهای تلویزیونی است که بصورت گزارشی از مشکلات و مسائل انقلاب و توطئه‌های بیگانگان و ضدانقلاب هر دو هفته یکبار با بیانی ساده و صمیمی و صادقانه با ملت در میان گذاشته میشد و از طریق این درد دل‌ها و تشریح گرفتاری‌ها با آنها ارتباط دوستانه‌ای برقرار میگردد. گرچه ممکن است بسیاری از آن مسائل و مشکلات امروز که قریب چهار سال از انقلاب شکوهمندمان میگذرد حل شده باشد و مرور مجدد آن بیحاصل بنظر آید، اما از آنجائیکه هر مسئله و پدیده‌ای را در ظرف زمانی و مکانی خودش باید بررسی و ارزیابی کرد، مطالعه گذشته همواره میتواند چراغ و روشنگر آینده باشد و آنچنانکه در حدیث صدر مقدمه ذکر گردید پیوندی میان گذشته و حال و آینده برقرار سازد، در اینصورت دوراندیشی و حکمتی که بکار گرفته میشود ما را به عبرت‌گیری از جریانات و وقایع سیاسی اجتماعی گذشته رهنمون میسازد و با این شیوه به سنت‌ها و قوانین حاکم بر حرکات اجتماعی واقف می‌گردیم و در اینحال گوئی عمر کوتاه خود را به عمر نسلهای گذشته پیوند زده ایم.

این تجربیات نه تنها برای نسلهای آینده این مرز و بوم مفید و گرانقدر است بلکه برای ملت‌های در بند جهان سوم نیز که ناگزیر از پیمودن راه استقلال و اداره آزاد امور خویش هستند بسیار ضروری و آموزنده میباشد، همچنانکه خود

---

(۱) - با استثنای برخی کلمات اضافی و جملات تکراری که معمولاً در پیاده کردن نوار و تبدیل یک متن شفاهی به متن کتبی حذف میگردد.

ما در دوران قبل از پیروزی با اشتیاق فراوان تجربیات کشورهای انقلابی را مطالعه میکردیم و دستاوردهای آنها را در ضمیرمان برای روزی که آرزوی آنها داشتیم بایگانی مینمودیم.

موضوع دیگری که در این مجموع میتواند مورد توجه و استفاده قرار گیرد. بررسی مکتب فکری و سیاسی است که مدتی هر چند کوتاه بر این کشور در سطح کارگزاران و گردانندگان امور حاکم بوده است. این مکتب برای خود منطق و اصولی دارد که لازم است هموطنان بدور از اغراض و جنجالهای سیاسی و نکته‌بینی و سطحی‌نگری‌های متداول با صبر و حوصله و انصاف تحقیق وسیع‌تری در آثار آن بنمایند و شناخت جامع‌تری پیدا کنند.

جمع‌آوری این مجموعه بخاطر پاره‌ای مشکلات و محدودیت‌ها نزدیک دو سال بطول انجامیده است. بخشی از مطالب کتاب از نوارهای پراکنده‌ای که در اختیار اشخاص یا مؤسسات قرار داشته پیاده شده است و بخشی دیگر از روزنامه‌ها و نشریات مختلف بریده و مونتاژ شده است و بالاخره قسمتی از مطالب از یادداشت‌های صاحب سخن استفاده شده است، محتملاً قسمت‌هایی هم بخاطر عدم دسترسی به اصل سند و مشکلات دیگر از قلم افتاده است.

مجموعه جمع‌آوری شده در سه فصل تدوین و تنظیم گردیده که کار مراجعه و مطالعه برای هر موضوع را ساده می‌نماید علاوه بر آن در آخر کتاب فهرست مفصلی از اعلام و موضوعات ارائه گردیده که میتواند برای خوانندگان مفید باشد. امیدواریم در صورت دسترسی به مأخذ و مدارک بیشتر این مجموعه را در آینده کاملتر نمایم.